

Cíle a obsah výchovy a vzdělávání, kurikulum

Rámcový vzdělávací program,
školní vzdělávací program,
specifika středoškolského
vzdělávání

Výchovně vzdělávací cíl

- Výsledná úroveň změn v chování a jednání člověka projevující se v určitém výkonu, kterého má být v procesu výchovy a vzdělávání dosaženo za kratší či delší časovou jednotku.

Cíle podle rozsahu

- Obecné (globální cíle)
- Konkrétní cíle

Obecné, globální cíle

- Komplexní, široké a obsahem složité výkony žáka, které vyjadřují vzdálenou perspektivu rozvoje.
- Formulace výkonu nemá podobu jednoznačně registrovaného výkonu
  - dosáhnout u žáků vyšší úrovně tvořivého myšlení,
  - změnit postoje k učebnímu předmětu,
  - snížit u žáků míru slovní agresivity,
  - osvojit si základní pojmy a vztahy probíraného tématu

Konkrétní cíle

- Rozsahem úzké a obsahem jednoduché výkony žáka, které vyplývají a jsou tedy odvozovány z obsahu obecných cílů;
- Každý z nich zastupuje určitou etapu dosahování obecných cílů, jejich postupným plněním se tedy žák přibližuje ke splnění plánovaného komplexnějšího výkonu;
- Konkrétní cíle jsou formulovány v podobě registrovatelných a měřitelných výkonů žáků.

Příklady formulací cílů

- **Obecný cíl:**
  - Žáci pochopí význam třídění odpadu.
- **Konkrétní cíle:** Žáci dokáží:
  - roztrždit odpad podle druhu do příslušných kontejnerů;
  - formulovat základní kritéria pro třídění odpadu podle druhu materiálu
  - vyjmenovat tři nepodstatné znaky, které nerozhodují o zařazení kusu odpadu do příslušného kontejneru;
  - navrhnout realizovatelný systém třídění odpadu ve své třídě.

Kurikulum

- Vzdělávací program, projekt, plán
- Průběh studia a jeho obsah
- Obsah veškeré zkušenosti, kterou žáci získávají ve škole a v činnostech ke škole se vztahujícím, její plánování a hodnocení

Význam pojmu

- Před rokem 1989 nebyl používán
- Jeho zavedení má význam pro komplexní řešení cílů, obsahu, metod, způsobů organizace a hodnocení školního vzdělávání
- Tyto problémy byly vztahovány ke konceptům *učební osnovy, učební plán, obsah vzdělávání, učivo*, které však nepokrývají komplexní význam pojmu *kurikulum*

Formy kurikula 1/2

- Formální kurikulum
  - Komplexní projekt cílů, obsahu, prostředků a organizace vzdělávání, jeho realizace ve vzdělávacím procesu a předepsané způsoby kontroly a hodnocení výsledků (ŠVP)
- Neformální kurikulum
  - Aktivity a zkušenosti vztahující se ke škole, mimořádní a mimoškolní akce organizované školou
- Základní kurikulum
  - Dokument stanovující obecné požadavky státu na jehož základě mohou jednotlivé školy vytvářet svá školní kurikula přizpůsobená specifikům školy a regionu (RVP)

Formy kurikula 2/2

- Skryté kurikulum
  - Zkušenosti žáků v reálném životě školy, které nejsou postižitelné ve vzdělávacích programech
- Zamýšlené kurikulum
  - plánované
- Realizované kurikulum
  - probrané
- Dosažené kurikulum
  - Učivo osvojené žáky

Vzdělávací program

- Dokument, který stanovuje podmínky vzdělávání, tj. cíle, obsah, vzdělávací plán, metody
- Dříve pouze státem vydávaný a schvalovaný dokument, dnes i školní vzdělávací programy

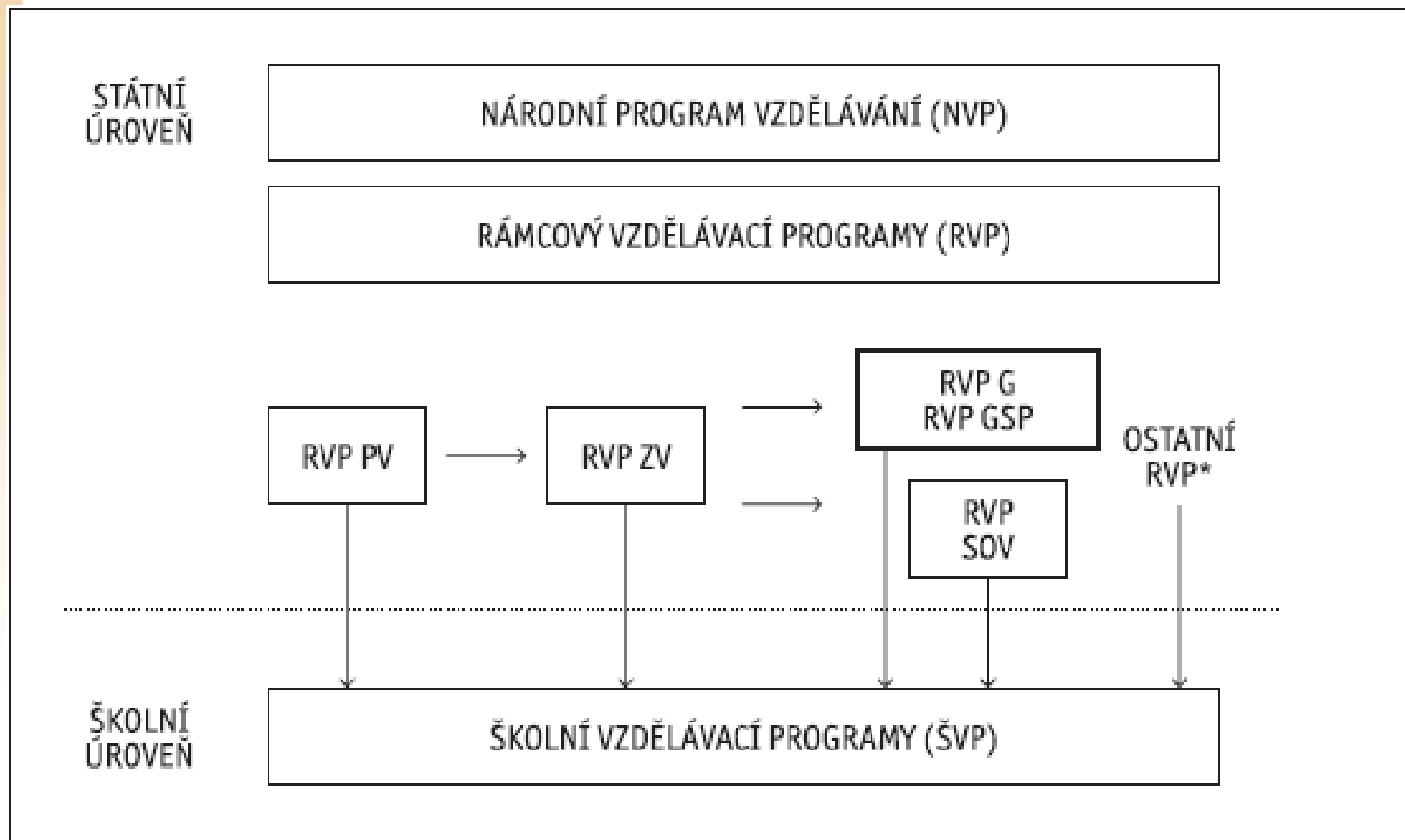

Podle stupně školy

- Základní školy
  - Základní škola
  - Obecná škola
  - Národní škola
- Střední školy
  - Vzdělávací program pro gymnázia
  - VP pro jednotlivé typy škol

Vzdělávací programy podle zákona 561/2004

Rámcový vzdělávací program pro gymnázia

- Vydán Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy dne 24. července 2007
- Platný text je uveřejněn ve Věstníku MŠMT
- Tiskem vyšel ve Výzkumném ústavu pedagogickém v Praze pod ISBN 978-80-87000-11-3

RVP G – ŠVP

- Co obsahuje RVP G?
  - http://www.rvp.cz/soubor/RVP_G.pdf
- Příklad ŠVP (Gymnázium Slovanské náměstí, Brno)
  - http://www.gymnaslo.cz/archiv/SVP/SVP_GBSn_4V2_kveten06_bezosnov.doc
- Manuál tvorby ŠVP
  - http://www.rvp.cz/soubor/Manual_G.pdf

RVP pro odborné vzdělávání

- Na tvorbě spolupracuje Výzkumný ústav pedagogický v Praze s Národním ústavem odborného vzdělávání
- Složité – 800 oborů, snaha snížit počet na cca 200 - 300 obecněji definovaných oborů

RVP OV

- Postupně se vydávají RVP pro jednotlivé obory
- Př. řezník - uzenář
  - <http://zpd.nuov.cz/RVP/H/RVP%202956H01%20Reznik%20uzenar.pdf>
- Hotových je v 1. vlně 61 oborů, ve 2. vlně 82 oborů a ve 3. vlně 82 oborů.

- http://www.nuov.cz/index.php?page=ramcove_vzdelavaci_programy_-_pripominkove_rizeni

Cíle vzdělávání v RVP G

- vybavit žáky klíčovými kompetencemi na úrovni, kterou předpokládá RVP G;
- vybavit žáky širokým vzdělanostním základem na úrovni, kterou popisuje RVP G;
- připravit žáky k celoživotnímu učení, profesnímu, občanskému i osobnímu uplatnění.

Klíčové kompetence

- soubor požadavků na vzdělávání, zahrnující podstatné vědomosti, dovednosti, a schopnosti univerzálně použitelné v běžných pracovních a životních situacích;
- jako cílová kategorie jsou kompetence podstatným východiskem pro stanovení vzdělávacího obsahu i podmínek vzdělávání v pedagogických dokumentech

Klíčové kompetence v gymnaziálním vzdělávání

- soubor vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot, které jsou důležité pro osobní rozvoj jedince, jeho aktivní zapojení do společnosti a budoucí uplatnění v životě
- patří k nim kompetence
  - k učení,
  - k řešení problémů,
  - komunikativní,
  - sociální a personální,
  - občanská,
  - k podnikavosti.

- Úroveň klíčových kompetencí v RVP G představuje žádoucí stav, ke kterému se mají všichni žáci na základě svých individuálních předpokladů postupně přibližovat.
- Vzhledem k tomu, že schopnosti žáků a jejich osobní dispozice jsou velmi různé, by učitelé měli poměřovat dosaženou úroveň kompetencí osobním pokrokem každého žáka a jeho individuálními možnostmi.
- Další rozvíjení klíčových kompetencí by se mělo stát u každého jedince celoživotním procesem.

- Soubor klíčových kompetencí nabízí pedagogům poměrně jasnou představu, kam směřovat, oč usilovat.
- Slouží především **k vymezení odpovídajícího vzdělávacího obsahu jako prostředku k jejich vytváření** (na úrovni rámcové, popř. i školní).

Obsahem vzdělávání

- Ty výsledky lidského poznání, které odpovídají potřebám společnosti a možnostem a potřebám žáků.
- Při vyučování obsah vzdělávání vystupuje jako **učivo** nebo jinými slovy **učební látka**.
- Obsah vzdělávání se ve škole dělí na jednotlivé vyučovací předměty, jejichž základem jsou příslušné vědy.

- Odpověď na otázku čemu učit dává směr a náplň vzdělávacímu procesu, konkretizuje obecné cíle pro učební aktivity žáků i vyučovací postupy učitele, je východiskem při hodnocení dosažených výsledků žáka, učitele i celé školy.
- V obsahu vzdělávání se konkretizuje pojetí vzdělávání, jak je chápáno, vytyčováno a formulováno v dané konkrétní společnosti.

- Závisí na vyspělosti společnosti – rychlý rozvoj, velké množství informací, které by si měli žáci osvojovat – nutná redukce.
- **Materiální a formální vzdělávání**
  - materiální – důraz na vědomosti,
  - formální – důraz na rozvoj osobnosti – snad dnešní české školství.

Učivo

- Didakticky uspořádaný věcný obsah vzdělávání vyjádřený souborem požadavků na učení žáků a jeho výsledky v podobě úloh, které mají žáci zvládnout, v podobě vědomostí, dovedností, hodnot, postojů a vztahů, které si při tom mají osvojit.

Obsah vzdělávání v RVP G

- Vymezení **očekávaných výstupů** a **učiva** na úrovni vzdělávacích oborů, který je dále rozpracováván na úrovni **školních vzdělávacích programů**

Vzdělávací obsah v RVP

- Očekávané výstupy
  - jsou ověřitelné, prakticky zaměřené, mají činnostní povahu a jsou využitelné v běžném životě;
  - vymezují úroveň, které mají všichni žáci prostřednictvím **učiva** dosáhnout;
  - jsou stanoveny závazně
- Učivo
  - je strukturováno do tematických okruhů (témat, činností);
  - je chápáno jako prostředek pro dosažení **očekávaných výstupů**, tvoří nezbytnou součást vzdělávacího obsahu;
  - je závazné pro tvorbu ŠVP

Z čeho studovat

- Rámcový vzdělávací program pro gymnázia
  - http://www.rvp.cz/soubor/RVP_G.pdf
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003.

Úkol č. 8

- Projděte si Rámcový vzdělávací program pro gymnázia (viz odkaz v doporučené literatuře).
- Vyberte si libovolnou klíčovou kompetenci a pokuste se vymyslet alespoň tři situace, které byste ve vašem předmětu mohli využít k rozvíjení dané kompetence.

